

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

5' kant n° 369

Br. A 23

OP DEN ZOLDER.

EENE SCHETS

DOOR

J. J. CREMER.

Geheel ten voordeele van de noodlijdenden ten
gevolge der overstromingen binnen
Nederland in 1861.

Prijs 50 Cents.

Gedrukt bij C. BLOMMENDAAL.

*Burch
A. C. 3*

01 2275 6927 UB AMSTERDAM

Digitized by Google

OP DEN ZOLDER.

EENE SCHETS

DOOR

J. J. CREMER.

Geheel ten voordeele van de noodlijdenden ten
gevolge der overstromingen binnen
Nederland in 1861.

Te Rotterdam bij
H. N I J G H
1861.

OP DEN ZOLDER.

Eene schets.

Arie Daalhof heeft een aardig «gedoei;» ja dat heeft ie. Wel, mensch, wat wil je meer. Omtrent vijftien minuten gaans van den dijk af, dan zie je 't al liggen; een mooi boeren-erfje nietwaar. Zes jaar geleden werd alles nieuw opgetrokken luchtig en netjes. Twee flinke kamers beneden; links de keukenkamer, spek en worst in den schoorsteen; regts, boven den melkkelder, de *mooije* kamer, jawel de pronkkamer met 't servies op de «siffenjeere» en alles «na venant.» Achter vindt ge een flinke deel; langs die stevige ladder klimt ge naar den zolder waaronder de kamers zijn, en boven de stallen ziet gij 't hooi waarvan het acht stuks rundvee zoo aanstonds zijn deel weer gaat krijgen. Buiten — een koren- en hooiberg: Jong, zoo'n gedoei!

Mooi gedoei! Maar — 'szomers mo'j 't zien. Nou is er geen aardigheid aan; 'szomers man! Twee juten vlak

voor de deur, peeren als vuisten! een aardig bloemen moeshofje; links het bouwland: twee bunders, twee maar, meer nog in pacht. Hè wat zeg je?

't Aardigst van 't gedoei komt achteraan:

Arie Daalhof was zes jaar geleden krek zooveel as Teunis Kip en Klaas Hermen nog zijn; dat wil zeggen, arbeider bij Hendrik Bolmans de groote boer. Toen verdiende hij vier gulden in de week en leefde met z'n oude moeder in een krot van 'n hut — diakkenie weetje? Nou komt 't mooiste: Jong, Hanneke Duif was zoo'n knappe meid! Verkeering....? Mis man! Geld zat er! De hoogheid kwam er tusschen (niet van Hanneke maar van Duif) en — als ouwe Duif niet gestorven was dan woonde Arie nog met z'n moeder in de diakkenie-hut. 't Hoefde niet: Duif ging sterven en zei nog in 't letste: «Hanneke, doe wa'j niet laten kunt.» Dat deê ze. Ze nam Arie en — 't Duifshuis wier opgeknaapt, en Arie kwam met Hanneke — o zoo'n liefke — voor de preekstoel, en moeder Daalhof — ouwe sloof — kreeg 'n hoekske aan den warmen haard; binnen 't jaar was 'r een dreumel en — sinds de trouw' schransen d'r drie al van 't moes, en krijgt nommer vier ruim genoeg van heur moeder.

Da's meêgelopen!

Arie is toch een goetie kerel, al zeggen ze soms dat hem de broodkrumels steken. Zoo'n klein beetje «pikkeleurigheid» mag er onder loopen, trotsch is ie niet. Als hij Teunis of Claas ziet dan zegt ie zoo goed als vroeger: «Dag jong, hoe maak j'et?» maar wat ie

zoo somtijds ook wel eens zeggen kan: «Elk krijgt wat ie weerd is!» — «De gekken de kaart!» zegt 'n ander; DA's toch wat erg.

Op dit oogenblik zit moeder Daalhof bij 't vuur. De ouwe ziel — stijf van de «rimmetiek» — houdt in de regterhand een vuurlepel — terwijl ze zich met de linker een stut in den strammen rug geeft — en keert er de appels meê die op de vuurplaat liggen te broetsen. Albert het vijfjarig jongske en Truitje die drie wordt turen strak op de appels; ze vragen niet want grootmoeder zou 't toch niet hooren: Grootjen is zoo doof as 'n kluut!

Hanneke — 't is wel 'n mooi en fleurig vrouwke — Hanneke heeft zoo even haar Willem die niet fiks is in de besteê gelegd, en nu — aleer zij het nesteldotje, kleine Mieke uit de huija zal nemen om ze een slokje te geven en droog te leggen, nu treedt ze naar 't venster waarvan de ruiten ondanks het felle haardvuur den heelen dag stijf bevroren bleven, ademt er sterk tegen aan tot dat er een holletje komt en — turend naar buiten ziet ze toch eigenlijk niets anders dan 't geen ze verwachten mogt: glanzend rijp aan de naakte takken der juttten en een blinkend sneeuwkleed over de velden zoo ver als ze zien kan. Dat blinken doet zeer aan de oogen; toch tuurt ze. 't Is uit onrust.

Snel werpt Hanneke een blik naar den haard — of

de kinders ook kwaad bij 't vuur kunnen. Neen. — Mieke slaapt nog, 't kind kan ook wachten. Een omslagdoek over thoofd — zóó treedt ze haastig naar buiten. Rijp en sneeuw; veel meer ziet ze niet; de daken van gindsche woningen, zelfs den kerktoren heeft de laatste in 't witte kleed gehuld. Zeer — zeer van verre, schuin langs van Wilkens hofstede heen, vertoont zich te midden van al dat wit een breede zwarte vlak. Daar is de dijk. Hanneke weet het wel: men is daar met man en magt aan 't werk om een dreigenden nood te keeren. Sedert gister avond is Arie in den morgen maar vlugtig t'huis geweest om even een kop koffij met een boterham te gebruiken, en nog een paar wollen kousen aan te trekken. «Geen nood moeder, we zullen den ijs-beer wel baas blijven,» heeft hij gezegd. Dát heeft ie gezegd — om haar gerust te stellen of — omdat hij 't zoo meende..... gezeid dát heeft ie't.

Daar kraken wielen en hoeven op den sneeuwweg. Hanneke ziet om. Vier zware karvrachten mest worden dijkwaarts gevoerd. «Hört! allo! 'tsa! hört!» klinken luid de stemmen der voerlui door de sijne lucht.

«Hoe is 't met den dijk....?» roept vrouw Daalhof.

«Pompen of verzuipen!» schreeuwt de voorste der karlui.

«Hij heeft in z'n lenden!» roept de tweede; «als God 'm niet houdt dan kist maar en mest maar!»

«Zoo erg!!?» roept vrouw Daalhof.

«Rij op! Rij op!!» schreeuwen de achterste voerlui

en — de paarden worden sterker aangezet: «Hört! 'tsa!» klinkt het weder.

Die arme dieren: bijna in draf met zulke vrachten! En die voerlui dan: werden de zweetdruppels die bij 't mest laden langs hunne haren dropen geen ijsparels nu ze — veel te langzaam naar hun zin — al weder die vulling der kistings ten dijk heen voeren.

«Goede God!» zucht de vrouwe bij zich zelve, «waar moet het heen als dát ging gebeuren!»

Weder tuurt zij naar het zwarte vak. Hoe langer ze kijkt hoe duidelijker zij er het gekrielt van menschen bespeurd. Ja, ze doen wat ze kunnen; en Arie — haar Arie! misschien wel het meeste.

«Ook vrouwlui zijn er bezig,» heeft ie gezegd.

«Ook vrouwlui!» denkt Hanneke. «Da's goed, ja, wel, maar, dan hebben ze geen doove moeder in huis, geen Willem niet fiks, geen driemaandsdopke. Neen, dát hebben ze niet. — Maar toch, als Arie zei dat 't noodig was... dan... dan *zeker*. Maar 't is nog niet noodig. Goddank! De zon schijnt precies als gister... Mooije hemel! mooi gezigt met die sneeuw. 's Zomers toch mooier, hè! als de juten weêr bloeijen!... 'k zal de snijboonen wat meer naar voren leggen... onder de boomen kan de andijvie; wa'n ander gezigt as't al groen is... hè! Hoor ik klein Mieke...?»

Voort is de moeder. Geen vijf seconden later staat ze bij de wieg. 't Kindje er uit. Lief molletje met haar vuurroode wangskes. Of ze ook trek

heeft! «Klein ongeduldje, nou kom, nou kom dan.»

De oude vrouw Daalhof die inmiddels een wakend oog over haar appels heeft gehouden, ziet nu dat ze «voldoende» zijn en haalt ze voorzigtig met den vuurlepel stuk voor stuk naar zich toe. Albert en Truitje volgen met begeerige blikken grootjes bewegingen. Zie, nu hebben ze ieder een appel: «Danke Grootmoeder!!» schreeuwen ze beiden zoo hard als ze kunnen, en Hanneke, door dien uitval in den loop harer gedachten gestoord en naar het vriendelijk tooneel aan den haard getrokken, treedt met haar Mieke aan de borst op Grootje toe en zegt, terwijl ze met den vinger naar buiten wijst, zoo luid als ze kan: «NOG SLECHT AAN DEN DIJK!»

»Nee nee,» zegt de oude met den blik op de ruitjes, «ze dooljen maar niet.»

«AAN DEN DIJK!» schreeuwt Hanneke zoo hard dat Mieke loslaat en bitter gaat krijten.

«A ja, aan den dijk!» stemt de oude, «Hoog water hê?»

Terwijl Hanneke haar kleintje sust en op nieuw aan de borst legt, maakt ze een beweging met het hoofd die aan de oude moet beduiden dat er gevaar is.

«Ja ja!» zegt Grootje gedurig knikkend, «dat heugt me nog best, dat was in 't jaar.... och zie in 't jaar.... 'k zou het honderdmaal noemen.... 't jaar toen Arie de mazels kreeg.... toen was 't ook spul aan den dijk. Z'n vader zei toen dat 't op het kantje af was, en ijs — mensch wat 'n ijs.»

«'t Is slimmer!» roept Hanneke.

«Ja, dat was 'et!» zegt de oude, en eensklaps tot kleine Truitje: «Zult den mond branden Truuske; niet slokken!» Zich bezinnend en nu met gebaar van verrassing: «'t Jaar 38.»

«Och, laat ze maar rustig;» denkt Hanneke. «Die oude ze zorgde al zoo veel. Alles zal welgaan. God is zoo goed en — GOD IS DE LIEFDE!»

Een geweldig rumoer buiten de woning jaagt de peinzende moeder eensklaps een hevigen schrik door de leden. «Wat is 't!? Wat is 't!?» roept ze op gedempten toon. IJlings rijst ze van hare zitplaats op; laat het kind dat genoeg had in de huija glijden; doet een paar schreden naar de deur — hoort weder geschreeuw en rumoer.... ze durft niet verder — slaat de handen ineen; klemt ze tegen de borst.... luistert.... luistert met ingehouden adem en.... daar wordt de voordeur geopend. Hij is 't. Arie! Overhaast en buiten adem treedt de man de keuken binnen. Zijn gelaat is zoo bleek als een doode.

«Arie!? Arie!?» vraagt Hanne.

Arie kan eerst niet spreken. Dan: «Schrik niet Hanneke, bedaard! Slecht nieuws!» Hij valt op een stoel en strijkt met de mouw langs het voorhoofd.

«Wat, Arie, de dijk....?»

«Ja, God! ja,» huivert Arie, «doorgebroken! water

en ijs brullen naar binnen. O God! o God!» en de man is op 't punt van te kermen.

Eerst stond Hanneke een paar seconden alsof ze versteend was, toen — kloekheid der vrouw! — toen — toen greep ze heur man bij den arm: «Redden Arie, redden wa'j kunt;» zegt ze gejaagd maar met vastheid. «'t Water zal toch zoo gaauw niet hier zijn. Toe jongen, flink! Wacht, eerst een kop koffij en....»

Arie komt tot zich zelve. Neen daar is geen tijd te verliezen. In weinige minuten zal het water binnen de woning gedrongen en de tijd tot handelen voorbij zijn.

Grootmoeder Daalhof heeft wel gezien dat Arie is t'huis gekomen en bespeurt evenzeer dat er 't een of ander niet best is; doch — wát er zijn mag dat vat ze niet regt. Arie strijkt zich gedurig met de mouw langs het voorhoofd. «Overwerkt!» zegt ze hoofdschuddend, «wacht!» en zij doet met de tang een stoot in het vuur dat helderder opvlamt, — het water dat raast al; eenstemmig met Hanneke: «De koffij zal goed doen.»

Neen, ouwe ziel, wat ge ook pruttelt, daar aan den haard kunt ge niet blijven. Toen Arie haar aan het oor schreeuwde dat het WATERSNOOD was, toen stemde ze: «Ja, dat het zoo zoude kookken;» en, toen hij eindelijk meende dat hun toestand haar klaar was geworden en hij naar den zolder wees waarheen men moest vlugten, toen, toen knikte ze rustig en sprak: «Ja zeker,

God zal het keeren.» De arme, zij had nog geen dijkbreuk beleefd.

Daar is geen tijd te verliezen. Hadden zij op kwartieren gehoopt, hun resten minuten; reeds sijpelt het water over den dorpel den smallen gang in.

Wat bergt die vrouwe het eerst? Zie, daar snelt ze met heur zuigeling in den arm naar de deel — de breede ladder op die naar den zolder voert. 't Kind in haar wollen dekentje gewikkeld legt ze op een hoop gedroogd erwtgroen ter neder; 't is er koud; nog heur boezelaar over 't wichtje; nu naar beneden.

Daar is geen tijd te verliezen. De vrouw zorgde voor de kinders en ook voor de oude; de boer — vergeef het den boer — hij zorgt voor zijn vee. De runders en ook de varkens zijn reeds naar buiten gedreven; hier langs den kerkweg zullen zij het vaste gedeelte van den dijk nog tijdig bereiken. Wat gaan ze langzaam. Wat gaan ze dom en verward. «Vort rooij! niet terug!» Die dieren, ze glijden aanhoudend; ze snuiven tegen die ongekennde koude; ze knijpen de oogen toe voor het nooit geziene sneeuwgeschitter. «Vort! vort! heisa! hōrrr!»

Maar, Arie is niet alleen met zijn vee op het kerkpad. Wat angstig gewoel! Van alle zijden komen ze aan om redding voor have en vee te zoeken.

Hoor, wat buldert het ginder... 't is de stortvloed die er de kolk graaft, de kolk die eeuwen zal heugen.

Hoort ge dat kraken van verre.... 't zijn de ijs-

schotsen die stortend naar beneden, elkander breken — woedend als ongetemde en aangeschoten roofdieren voortbrullen, om, dol in hun vaart, de muren der hoeven met hunne ijzeren klauwen te vernielen, de daken al krakend te verslinden en — voortgezweept door den bruischenden vloed, straks — zelf gestuit — hun volgers den killen rug nog te bieden tot voortzetting van hun verdelgenden togt.

O God, dat is ontzettend!

Ontzettend! Ja zie — de vloed komt hooger — het kerkpad loopt onder, ze waden met hun have en de angstig loeiende dieren tot aan de enkels door 't water. Daar vloekt geen booze; 't roept alles: «God, help ons!?»

«Neen, God helpt *niet*!

Dat is de Zondvloed!» schreit het bijgeloof; maar weer: «O God, wees genadig?»

En — nog gaat Arie voort en drijft zijn vee door het water.... Maar, vrouw dan en kinders, en moeder, die oude...! Redde God zijn bezitting: *hij* behoort aan de zijnen. Die achter hem komen ze zullen het vee — kan het wezen! — wel mede in veiligheid brengen. Terug dan naar huis!

In weinige minuten is hij op nieuw in zijn woning. Het water steeg minstens reeds vijf duimen hoog in de kamers. Boven den haard, waaraan het vuur nog kort geleden zoo vrolijk vlamde, drijven nu de uitgedoofde, zwarte talhouten en half verbrande turven in 't rond...

moeders stoof drijft er neven... niemand bleef er in achter. De vrouwen zullen met de kinders op den zolder wezen. Hoor — een kreet in het achterhuis. Dat is Hannekes stem :

«Hou je vast moeder! om Gods wil hou vast!» gilt ze angstig.

Arie komt op de deel; hij huivert. Met inspanning van al hare krachten heeft Hanneke getracht de oude, hulpbehoevende vrouw naar boven te dragen; zij had met haar zwaren last reeds meer dan de helft van de stijle ladder bereikt, toen haar de krachten ontzonken. De overspanning was te groot: het suizelt haar in de ooren; nóg eens: «Moeder... hou... vast!» toen — 't zou te laat zijn geweest indien Arie niet ijlings ware toegeschoten. Hij slaagt er in zijn lieve vrouw van haar last te ontzetten; met de eene hand de klagende oude ondersteunend, die zich nu krampachtig aan een der sporten houdt vastgeklemd, helpt hij met de andere zijn Hanneke zachtkens naar beneden, die, door de kilheid van het water waarin ze teregt komt, voor de bezwijming wordt bewaard welke haar straks reeds bedreigde.

De arme oude moet vreeslijk ontsteld zijn, want, nu ze op den zolder gekomen is, nu klaagt ze geweldig. Dank zij den onverpoosden ijver der goede schoondochter, vindt ze er nogtans haar mak'lijken leunstoel, maar, als zij er in zit dán steunt ze nog luider.

En zie — nu zijn ze allen op den zolder; 't was tijd

*

want ja, het water klimt met verbazenden speed. Goddank, maar toch, die koude hier onder het dak is zoo nijpend. Albert en Truitje — bloozende kinders — ze hebben die koude niet aanstonds gevoeld; 't was wel aardig op dien zolder; ze hebben gerold in het krakende erwtgroen; geklauterd om door het dakvenster naar buiten te zien: groene erwten in den muizenval gestopt — zoo vol, zoo vol als 't maar kon; het koffij-keteltje dat moeder almede had boven gebracht heeft Albert verstopt in een hoekje, en Truitje heeft een stukje weitebrood uit den broodbak gepeuzeld. Nu zijn de handjes toch koud geworden en Albert — hij wil naar beneden.

«Dat kan niet, mijn jongen,» zegt Arie, die met bezorgdheid naar de voeten der vrouwen ziet. Straks hebben die beiden door 't water geplast. Ze moeten ijlings van kousen en schoenen verwis'len. — Met al het overige bleef ook het lijfgoed beneden — beneden in de chiffonnière. Hanneke heeft slechts één bed en twee dekens naar boven gebaald. Zie Willem, die niet fiks is, ligt daar warmpjes toegestopt en Mieke naast hem. Maar verder...

Als ge Arie aanziet dan zegt gij: zijn krachten zijn uitgeput — een nacht en twee dagen in 't touw — die zorg en die schrik en die spanning! Toch talmt hij niet... zonder beraad snelt hij de ladder weér af. O hemel! het water reikt tot de knieën; met schier verstijfde beenen waadt hij er door, naar voren naar de pronkkamer... Bedroevende aanblik: die flinke meubels reeds halfweg in 't water. Vooruit! De drie bovenste

laden der chiffonnière zijn nog vrij, hij rukt ze open; twee er van draagt hij boven elkaar op den schouder, de derde — zou het gaan?... Neen, — onder den arm. Zóó wil hij ter deure uittreden om straks nog te redden wat maar gered kan worden. Hij bukt, doch — de bovenste lade stoot tegen den deurstijl. Arie wankelt, de lade glijdt, kwetst hem aan 't hoofd en — daar ligt zij in 't water. Drijve wat drijve! vooruit naar den zolder! «Hier, hier zijn kousen en rokken en zie, er is meer!»

O wat hebben zij 't koud daar boven, koud, ja koud! Ze beven en klappertanden...

En de avond valt... en het water stroomt al hooger en hooger.

«Koud Hanneke?» — «Ja! — koud, allemaal koud.» O had hij ook eer om meer dekens gedacht.

En vuur dan... Geen haard... geen kagchel — geen brand! — «Ze zullen bevriezen!» steent Arie. «Neen, neen! dát niet!»

Achter bij de deeldeur moet een hoop estrikken liggen. Hanneke als zij haar drooge kousen en daarover haar *trouwschoenen* heeft aangetrokken, zal ter helst van de ladder gaan staan. Arie plast tot aan 't midden door het ijskille water. Ha! hier, hij vindt ze. — Zes vloersteen naar boven... en... nóg zes! — genoeg al!

't Wordt straks een ijskorst die Arie om de trillende beenen rammelt; toch draalt hij niet, want, vuur moet er wezen. Vier steenen op den zoldervloer, nog vier er

hoven op, de overigen overeind er om heen, en — de haard is gereed. — Brand! 't Is alles reeds nat daar beneden. — Hier, hier?... Die laden zijn het niet; hij trapt ze ineen dat de kinders verschrikken. Toch schreeuwden ze bij wijlen reeds ofschoon moeder ze sust, want, één bed en twee dekens dat geldt niet voor allen. Al huilen de kleinen en kermt ook de oude, Arie staakt zijn arbeid niet. Vuur, vuur zal verkwikken. En nu — kon hij slechts het hooi boven de stallen bereiken om het vuur maar ras te doen branden. Hij kan het niet. Het dorre erwtgroen zal dienen. De kleinste stukken der verbrijzelde laden er op. Maar vuur?... O God! de tonder is doorweekt in de doos!

— «De lucifers, vrouw!?»

— «Ze bleven beneden.»

Beneden op den schoorsteen! Alweêr naar beneden en zal het water niet reeds *te* hoog zijn.

«Och Arië, blijf maar?» zegt Hanneke.

«Zoo koud!» steent de oude.

Geen langer beraad, de ladder weêr af. Te water, alweder te water. Maar hemel! het is omstreeks tot den schouder geklommen. Wat haat het! De lucifers op den lagen schoorsteenrand zullen toch reeds van 't water doortrokken zijn. O goede God, *geen* vuur in die koude!

Arie blikt in den gang. Die kou! Als de kramp hem vermeestert!... Toch tuurt hij... Is dat verbeelding?... Is dat een wonder? Daar glimt een vonk op het water. Wat — wát is het? — Zich weder vermannend

zoo waadt hij naar voren. Den arm strekt hij uit. — Ha! God zij geprezen! Moeders stoof drijft op het water. De kool, slechts ten halve vergaan, geeft uitkomst en vreugde. Voorzigtig de test nu gevat snelt Arie — zoo ras hij vermag — terug naar den zolder en — brand *zal* er wezen.

Maar ach, gij ziet het; in die kleëren kan Arie niet langer blijven; na zijn laatsten togt behield hij geen droogen draad aan het lijf; hij rilt en klappertandt; de bevende en gansch verstijfde vingers zijn niet in staat om langer de test vast te houden: «Hier, hier!» — Ze was hem bijna ontglipt.

Slaakt de oude een kreet van blijdschap op het zien van haar kooltje, Hanneke is ook wel innig verheugd nu dat roode glimpje haar van onder de assche tegenlucht maar toch, haar bezorgdheid voor Arie spreekt sterker.

»'t Is om je den dood op het lijf te halen met zulke kleëren,» zegt ze haastig: «Arie gaauw, smijt dien boel uit dan zal ik» Maar wat? Ze ziet in 't ronde — wel heeft de man nog ondergoed in de lade meê naar boven gebracht, maar, wat er verder toe behoort om het verkleumde lijf met die koude te dekken dát is er niet.

De zolder drijft van het water 't welk Arie uit de kleëren druipt, al spoedig verstijft het tot ijs.

Grootje strekt de magere handen naar de test uit en wij lezen in haar doffen blik: «Als die test daar tóch

ongebruikt moet blijven staan, och, geef ze *dán* liever *hier*, in m'n handen.....»

De avond valt. Er zijn maar vier kleine ruitjes in het smalle dakvenster; die ruitjes zijn stijf bevroren en het duister vervangt al ras de schemering op den lagen zolder.

Weldadige duisternis! O God! de man wiens hoofd schier dreigt te bersten van dat felle bonzen er binnen; wiens verstijfde leden — behalve door eenig ondergoed, slechts door twee in een hoek gevonden aardappel-zakken gedekt — hem zeer doen alsof ze gebeukt waren: hij ziet het niet hoe zijn arme, oude moeder waarschijnlijk door de koude bevangen langzaam met het bleeke gelaat en den halfgeopenden mond achterover in haar stoel zakt; — hoe Hanneke zich rillend van een rok en zelfs van haar jak gaat ontdoen om daarmede nog, haar lieve kinders Albert en Truitje toe te stoppen die met hun beiden slechts door ééne deken gedekt, op den killen vloer liggen. Neen, hij ziet het niet, maar hij hoort toch: hij hoort de gejaagde ademhaling van den lieven, zieken knaap die, ofschoon het best voor de koude behoed, hier ~~hier~~ in een heete koorts ligt; hij hoort de kleine Albert — vermoedelijk door de aanraking der moeder wakker geschrikt — schreeuwen, bitter schreeuwen: «Jan van de meester

snijdt me,» gilt hij: «Schei uit! schei uit! Zal 't aan Moeder zeggen.»

Hoor — ook 'Truitje ontwaakt nu en schreit. Dat krijten der kinders is voor de ouders in dezen toestand ontzettend om aan te hooren, en — nog altijd is Arie's pogen te vergeefs. Al sedert een geruimen tijd tobt hij zich vruchteloos af om met de overblijfsels van de bijna vergane kool het erwtgroen te doen branden; het vuur heeft gesist op de natte steenen; het brooze kooltje op een wollen kous gelegd, heeft daarin een gat gebrand waardoor een benaauwde stank op den zolder verspreid werd, doch, het brandde niet verder en — het stukske vuur werd al kleiner.

O wat bonst dat hoofd, wat doen die leden zeer; wat zijn die vingers gevoelloos — dood!

Arie zit op de knieën bij zijn estrikken haard; zoo even poogde hij noch doch thans zit hij roerloos; wezenloos staart hij naar het glimpje op de steenen, dat is een sterretje een heel mooi sterretje;..... ver — heel ver weg hoe langer hoe verder hoe langer hoe kleiner;..... rondom is de lucht heelemaal zwart heelemaal zwart;..... weg — weg is dat sterretje.

«Och Arie maak dan toch vuur!» bidt de rillende vrouw.

Vuur! — Ja! ja! — Hemel! bijna was hij ingeslapen. Is de kool reeds vergaan? Neen, bedolven onder de asch gloort nog een broske ter grootte van het lid eener vinger. Maar hoe.....?

Vanwaar dat geritsel? 't Is de zieke jongen die zich al kreunend op zijn leger beweegt.

Een lichtstraal doortintelt het duiz'lende hoofd. Nog kan hij oprijzen; scharrelend het bed van zijn jongske bereiken; met onverklaarbare kracht aan het voeten-eind van Willems leger het beddetijk vaneen rijten: **DROOGE VAREN! DROOGE VAREN!!!**

Met een handvol er van komt hij bij het vonkjen terug. Voorzigtig, voorzigtig dat kruimpke met den vinger doorgestooten: een weinig van die drooge en schier tot stof gewreven takjes er opgestrooid..... zie, zie hoe het brandt; vonken! altemaal vonken! weêr varen er op; vonken, vonken! vuur! — Nu blaast hij — en blaast — zie, zie..... daar vlamt het. O God, daar vlamt het!

Een roode gloed verlicht den duisteren zolder. Daar zitten, daar liggen zijne dierbaren. Hoe! Hanneke in haar borstrok..... de oude verstijfd als een doode..... Weêr varen op het vuur. Het knapt, het vlamt; de steenen sissen. Eenige stukken der verbrijzelde laden op den gloed. De vlam wordt grooter. — «God! God-dank!» roept Hanneke schreiend. Maar toch die rook is verstikkend; die rook moet een uitweg bezorgd!

Arie stoot het zolderdeurtje open, — 't is alsof zijn krachten herleven. Nieuwe spaanders op het vuur; erwt-groen er bij. De slapende oude wrijft hij en schudt hij, en schuift haar — terwijl zij in 't einde na dom-

melend tegenstreven ontwaakt is — met haar zetel nabij den gloed. Ook de ouders — Hanneke met Albert en Arie met Truitje vóór zich, horken nu neder bij het vuur. Die warmte hoezeer ook begeerd — 't is toch alsof zij nog meerdere smart veroorzaakt. Ja, dat doet ze; maar — 't zal beter worden. De oude suiselt, dat ze liever te bed was gebleven, en later met akelige stem: «Die pijn, o die pijn! Och haal me den doctor?»

Wat kunnen ze doen de arme echtelieden; niets meer. Slechts beven en bij het gevoelen van eigen lichaams smarten; slechts denken aan de schrikkelijke ramp die hen trof; aan alles wat ze verloren; aan den ijselijken toestand waarin zij zich hier bevinden met hun dierbaar kroost, met hun zieken jongen, met hun teerdere wichtje; met die oude, doove en rheumatieke moeder. Ze kunnen slechts denken aan het wee dat hen nog verder te wachten staat en — de vraag speelt hen dan gedurig door het kranke brein: «Is God wel een Vader, een Vader vol Liefde?»

Die laatste gedachte stoot Hanneke met huivering van zich af. Ze bidt — Haar gebed is: «Almagtige Vader!» en — als zij datzelfde herhaalt dan perst zij heur ligchaam en klemt ze heur hand, alsof zij de hand van dien Vader gevat hield. — Dat sterkt. — Maar, nu zij gebeden heeft, nu kan zij ook nóg iets doen voor de haren. In den namiddag nam zij den broodbak als ook het goed gevulde keteltje met warme koffij meê naar hoven om Arie te kunnen

verkwikken indien hij terug kwam. Toen had zij nog geen gedachte aan de mogelijkheid dat de vloed zoo sterk en zoo snel zoude toenemen, en heeft zij gehoopt, dat men gemakkelijk al wat verder noodig mogt zijn naar den zolder kon brengen. Wat had zij verkeerd gerekend. Het keteltje waar zelfs niet meer aan gedacht was en dat door Albert in een hoekje gestopt werd, viel haar nu in het oog; ha! zij zal den inhoud warmen op 't vuur, dat zal inwendig verkwikken.

Ter naauwernood heeft de goede vrouw de plaats bereikt waar het keteltje staat, of een akelig gillend schreeuwen treft hare ooren. Hemel, wat nu weer? 't Is de kleine Truitje, die — staande tusschen vaders knieën — gillend stampvoet en krijschend achteruitdringt en, door haar erbarmelijk gegil den zieken jongen opschrikken en kleine Mieke — die tot nu toe lekker en warmpjes heeft geslapen — schreiend doet wakker worden, terwijl ze haar ouders hevig doet ontstellen — haar broertje Albert heel bang maakt en zelfs de oude een oogenblik zichzelve doet vergeten.

«De overgang van kou en warmte zal haar pijn doen,» roept de moeder, terwijl zij haastig op Truitje toesnelt.

De vader, die zoo stijf in de leden is geworden en uit de gebogen houding, waarin hij een wjl heeft gezeten, in 't eerst niet overeind kon, roept, dat Truuske maar stil moet wezen, want dat het zoo aanstonds wel beter zal gaan — maar, de moeder reeds toe-

geschoten grijpt het stuipachtig krijtschende kind bij de armpjes, heft haar omhoog en zie... zie groote God! daar speelt de vlam op de plek waar ze stond, ze heeft haar de voetjes en beentjes gezengd. O, het gegil dier arme kleine is hartverscheurend — en die andere kinderen schreiend met haar — en die klagende hulpeloze grijze — en die ten doode toe verschrikte ouders, en die vlammen daar lekkend tusschen de reet van den zoldervloer. O, o! dat roept om erbarmen!

Snel doch voorzigtig trekt Hanneke haar kermende liefje de brandende schoenen en kousjes uit en slaat haren rok over de spartelende voetjes. «Stil liefste kindje, stil dan mijn hondje. Arië blusch toch, we zullen verbranden!»

Verbranden! Verbranden! hij, met al wat hem lief is. «God, God! wat heb ik gedaan dat Gij zóó komt om wrake?» En dan die weêrvraag van binnen: «KRIJGT ELK WAT HIJ WAARD IS?»

Het helle vuur dat gewis de natte steenen deed krimpen of springen, heeft zich voorzeker door de ontstane reeten gemakkelijk aan den zoldervloer medegedeeld; en zie dan die vurige tong hoe zij voortlekt.

«Arie blusch dan!» klinkt de stem der vrouw weêr boven het schreijen en kermen der kinderen uit. «Arie blusch, aleer het te laat is.»

Blusschen? Zie — daar is immers water genoeg. Ja! water genoeg, het klom zelfs tot de bovenste sport van de ladder.

Nogmaals vermant zich de vader. Al is het hem alsof bij iedere beweging de leden worden gebroken, toch drijft hij, met een nog overgebleven lade-plank het knappende vuur en de gloeiende steenen ter lage deure uit, en hoor — hoe ze ploffend, het water doen sissen en borlen.

«God dank!» Ja zie, hij *dankt* toch. God dank, dien nood kon hij keeren; de aardappelzakken die zijn ligchaam een wijl tegen de koude beschutten, rukt hij zich van het lijf; slingert ze krachtig door het water; werpt ze op den brandenden vloer, nog eens, en weder, en — alles is uitgedoofd; alles!

Alles is uitgedoofd! — maar ook, och armen! het licht dat hun akeligen kerker verlichtte; het vuur dat in 't einde de koude toch draaglijk zou maken.

Alles is uitgedoofd! — maar ook, die koude gaat vinnig haar plaatse hernemen, de feller opstekende gure wind blaast hevig tegen de ruitjes die knetsen, en dringt door de reeten der, hier en ginder slecht aangestrekene pannen. En verder...?

Maar neen, wie eischt de beschrijving van den donkeren nacht die gaat volgen! wie heeft er lust om — zij het in de verbeelding — met Hanneke Daalhof dien schrikkelijken nacht te doorwaken, terwijl zij zich telkens moet geweld doen om wakker te blijven, ten einde haar dierbare kinders — al zij het dan uiterst gebrek-kig — te koesteren wat ze nog kan. Neen, neen! Uw hart zoude breken wanneer gij de smart- en de jam-

merkreeten aan moest hooren die gedurig den zolder vervullen, straks, straks vooral wanneer die ouders zich krachtig betoonen, en ten beste van hun lieve Truitje haar dwingen om de gebrande voetjes in de watten te houden, die — in de lade meê naar boven gebragt — haar tot uittrekking der wonden er om zijn gewikkeld. Vader, ei zeg, waartoe toch die smart aan uw kindje bereid... Vader, waartoe?...

Gaat daar een licht op in zijne ziel. Plaagt hij dat kind dan uit lust tot plagen? Doet hij het niet tot haar nut tot haar welzijn...? O dat is toch een heldere lichtstraal in dien donkeren nacht, en dat woord van den schier verstijfden man tot zijn Hanneke: «God doet het uit liefde!» dát woord — het maakt nog dien akeligen zolder tot een tempel der vrede.

En die nacht vol verschrikking is langzaam ten einde gekropen, en het eerste morgenrood dat nog gisteren met zijn zachten gloed het blanke sneeuwdek waaronder de akkers ter ruste gingen mogt kleuren, het daagt nu op uit den breeden, den akeligen vloed; maar zie, als de zonne nu mede aldra uit den plas is verrezen, dan kleurt toch een vrolijke straal — en even als gister — de ijsbloemen op de ruitjes van Daalhofs zolder-venster.

Wat is dat van verre.... die zwarte stip....? Is het een roofvogel die zijn vleugels boven het watervlak

spant....? Zie het nadert. Dat is geen vogelvlugt. Het nadert langzaam, zeer langzaam; maar toch gij gist reeds. Neen! uw oogen bedriegen zich niet.

Arie Daalhof! **ARIE DAALHOF!!** wanneer gij nog leeft op dien zolder, wanneer uw gevoel niet verstijft is: Op dan! Op! Vlieg naar het venster — stoot het naar buiten, of — beuk de ruitjes aan stukken.

MAN! VROUW! KINDERS! OUDE VROUW! daar komen ze, daar komen ze! — ja — ja zie maar — daar komen ze om u te redden. Hoor dan het klotsen der riemen. Hoor dan die stemmen. Verstijfden! afgetobden! halve dooden! juich, juich: «Daar komt redding!» Be-proefden! loof, loof dan den Heer, want zie, de nood van uw huis en het wee uwer oorden — zij het almeê tot heil *uwer* zielen — het was ook: **DE WEKSTEMME GODS TOT LIEFDE, VOOR HEEL HET NEËRLANDSCHE VOLK!**

4348.91

N A S C H R I F T.

Waarde en niet door den watersnood beproefde Lezer,
Schoot mijne verbeelding in menig opzigt tekort waar
zij u het : **OP DEN ZOLDER** poogde te schetsen , ik hoop
toch dat zij er in slagen mogt om u het lot dier armen
nog nader aan het hart te leggen.

Groote gaven hebt gij reeds op het altaar der liefde
geofferd , ook door den aankoop van dit boekske — ik
zeg het met dankbaarheid — hebt gij *nóg* iets willen
bijdragen tot leniging der ellende. Maar o! geef weder
en méér indien de roepstem om hulpe blijft klinken;
denk nimmer dat het *te veel* wordt. Ja zelfs, al ware
het mogelijk dat allen , **ALLEN** overvloediger weder ont-
vingen dan ze verloren , ook *dán* nog, dan is dat meer-
dere niet in staat om die armen de dagen en *nachten*
van angst en smart te doen vergeten , om hun de
diepgeschokte gezondheid terug te bezorgen. Neen , wat
ze ontvangen — **TE VEEL IS HET NIMMER.**

Zou een vraag hier ongepast zijn ; een wenk voor
de bewoners der oorden die telken jare toch , aan de
gevaaren van watersnood bloot staan....?

Kunt gij in tijden , wanneer er handen te veel zijn , geen heuvel opwerpen in uwe gemeenten ; een breede terp waarop een groote loots moest geplaatst worden om , bij naderende ramp , te bergen wat er te bergen is.....?

En nu , waarde lezer , ontvang nogmaals mijn dank voor den aankoop van dit boekske — ook namens den uitgever.

Heil zij U toegebeden door :

's Gravenhage,
16 Jan. 1861.

DEN SCHRIJVER.

UITGAVEN VAN H. NIJGH.

- Louis Napoleon.** Roman en Geschiedenis naar het Duitsch van LUCIAN HERBERT, door A. ISING. 1^e aflevering 20 Cts. Afzonderlijk alom te bekomen.
- Napoleon II.** Historische Roman, naar het Hoogduitsch van JEAN CHARLES (BRAUN VON BERRAUNTHAL), door A. ISING. f 1.25.
- Gedenkschriften** van Joseph Garibaldi, door ALEX. DUMAS, een Deel. f 2.
- Geheime Gedenkschriften** van Louis Napoleon Bonaparte, Deel I en II. f 3.40.
- De Onafhankelijkheids-oorlog** in Zuid-Italië, onder Redactie van A. ISING. Dit werk wordt uitgegeven in Afleveringen van 2 à 3 Vel, à 10 Cents per 24 Bladz. Men behoeft zich voor niet meer dan één Deel, van 16 à 18 Vel, te verbinden.
- Grieksche Vrouwen.** Grieksche Liefde (historische schets), door D^r. H. F. THIJSEN, Prijs f 1.25.

NB. De Uitgever acht zich verplicht op te merken, dat dit Werkje meer geschikt is voor Heeren- dan voor Dames-Lektuur.

Werken van W. A. VAN REES.

- Montrado.** Geschied- en Krijgskundige Bijdrage, betreffende de Onderwerping der Chinezen op Borneo. f 3.40.
- Handleiding** tot de kennis der Velddienst en Vechtwijze van het Nederlandsche Oost-Indisch Leger tegen Inlandsche vijanden. Tweede druk. f 1.25.
- Wachia, Taykong en Amir,** of het Nederlandsch Indisch Leger in 1850. f 3.50.
- De annexatie der Redjang.** Eene vredelievende Militaire Expeditie. f 1.90.
- Is eene Vereeniging** der beide Nederlandsche Legers in het belang van het Land? f 0.25.
- De aanvulling** van het Nederl.-Indisch Leger met Nederlanders, in verband met eene Koloniale reserve in het Moederland. f 0.50.